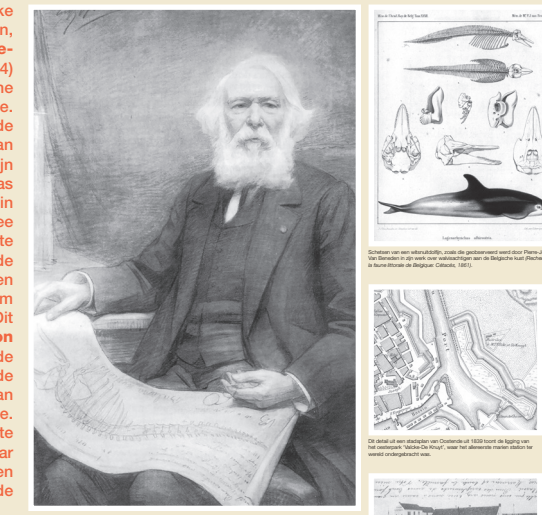

HISTORIEK VAN DE MARIENE WETENSCHAPPEN IN VLAANDEREN

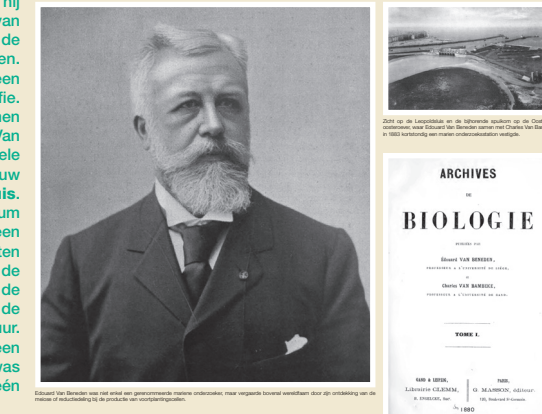
1843 HOE HET BEGON...

Zonder het werk van belangrijke voorlopers oneer te willen aandoen, kunnen we stellen dat **Pierre-Joseph Van Beneden** (1809-1894) de definitieve start van de mariene wetenschappen in België inluidde. Van Beneden was professor dierkunde aan de Katholieke Universiteit van Leuven en richtte al vroeg in zijn carrière zijn blik op de zee. Hij was de eerste om de mariene fauna in het Belgisch deel van de Noordzee op een systematische manier te bestuderen. Daarenboven opende hij in 1843 op eigen kosten een bescheiden onderzoekslaboratorium op de Oostendse oosteroever. Dit eerste marien onderzoeksstation ter wereld, het zogenaamde 'Laboratoire des Dunes', vormde een ideale uitvalsbasis voor Van Benedens studietoelichten op zee. Het onderzoeksstation sloot gedurende een dertigtal jaar talrijke gerenommeerde binnen- en buitenlandse wetenschappers naar de Belgische kust.

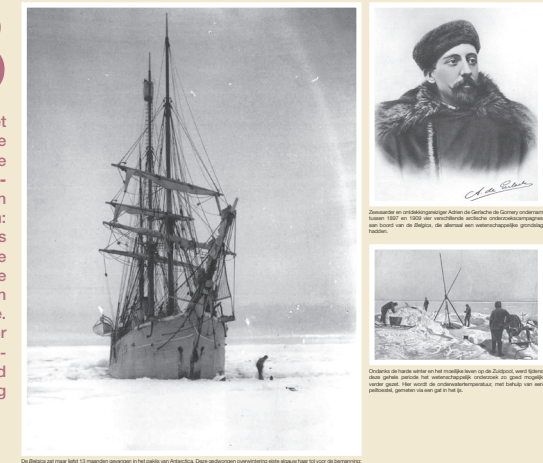
1883 TIJDPERK VAN HET MODERNE ZEEONDERZOEK FINAAL AANGEBROKEN

In navolging van zijn vader had ook **Edouard Van Beneden** (1846-1910) bijzondere aandacht voor het mariene leven. Als professor in de zoölogie aan de Universiteit van Luik vergaarde hij wereldfaam met zijn ontdekking van de meiose, of de reductiedeling bij de aanmaak van voortplantingscellen. Maar hij ontpotte zich ook tot een grote bezieler van de oceanografie. In 1883 opende Van Beneden, samen met zijn Gentse collega Charles Van Bambeke, een marien station in enkele kamers van een leegstaand gebouw aan de Oostendse Leopoldsluis. Het nieuwe Oostendse laboratorium kon beschouwd worden als een uitbreiding van de rijksuniversiteiten van Luik en Gent, omdat zij de financiering voorzagen voor de inrichting van de lokalen en voor de aankoop van de nodige apparatuur. Helaas was dit marien station geen lang leven beschoren. Het was hoogstwaarschijnlijk slechts één seizoen actief.

1898 BELANGRIJKE DOORBRAGEN IN BELGIË

Rond de eeuwwisseling kende het Belgisch marien onderzoek enkele belangrijke doorbraken. In de eerste plaats werd met de **Antarctica-expeditie van de Belgica** in 1897-1899 geschiedenis geschreven: deze Belgische expeditie was de eerste die ooit overwinterde in het poolijs én de eerste die de wetenschappelijke verkenning van het zuidpoolgebied centraal stelde. De schat aan waarnemingen die door kapitein **Adrien de Gerlache** (1866-1934) en zijn bemanning verzameld werd, leverde voor voor jarenlang wetenschappelijk onderzoek.

1927 EEN EERSTE DOOR DE OVERHEID ONDERSTEUNDE MARIENE INSTELLING

De Belgische mariene onderzoeksweld had sinds het midden van de 19e eeuw af te rekenen met een gebrek aan noodzakelijke onderzoeksinfrastructuur. De overheid toonde zich al die tijd weinig bereid om in de zeewetenschappen te investeren. Pas in 1927 kwam daar verandering in toen de overheid besliste om de oprichting van het **Zeewetenschappelijk Instituut (ZWI)**, in Oostende, te ondersteunen. **Gustave Gilson** werd de eerste directeur van deze nieuwe instelling, die zich toelegde op het onderzoek en de statistische controles van de zeevisserij. De inventarisatie van de fauna en flora van de Belgische kustwateren behoorde eveneens tot het takenpakket. De aanvang van de Wereldoorlog in 1940 en financiële perikelen zorgden ervoor dat de activiteiten van het ZWI tijdelijk stil vielen. Vanaf 1947 zou bioloog **Eugène Leloup** de in 1944 overleden Gilson opvolgen als hoofd van de instelling. De bescheiden faciliteiten van het ZWI vormden jarenlang het enige onderkomen aan de Belgische kust van waaruit marien onderzoek uitgevoerd werd. Door het aanhoudende gebrek aan de nodige subsidies moest de instelling in 1967 echter opnieuw, en ditmaal definitief, de deuren sluiten.

1970 START VAN MULTIDISCIPLINAIR MARIEN ONDERZOEK IN BELGIË

De oprichting van het **Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek (IZWO)** op 21 oktober 1970 vulde de lacune die het verdwijnen van het ZWI nagelaten had voor het Belgische marien onderzoeksveld. Het hoofdoel van het IZWO, dat eerst in De Haan en vanaf 1975 in Bredene een onderkomen vond, was het aanmoedigen, coördineren en zichtbaar maken van het Belgisch wetenschappelijk marien onderzoek. Edmonde Jaspers leidde het IZWO. Het instituut speelde een wezenlijke rol in het versterken van de interactie tussen mariene wetenschappers uit verschillende disciplines en instellingen. Zo legde het mee de basis voor een multidisciplinaire en interinstitutionele aanpak van de studie van de zeeën en oceanen in België.

1999 VLIZ VLAAMS INSTITUUT VOOR DE ZEE

Vanuit het IZWO klonk steeds nadrukkelijker de roep naar een marien instituut dat internationaal meer naar buiten kon treden als volwaardige gesprekspartner en dat een pleitbezorger zou zijn van het Vlaams marien onderzoek. Een dergelijk instituut diende ook te fungeren als liaison tussen wetenschap, beleid en privésector. Dit verzoek werd in 1999 ingewilligd met de oprichting van het **Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)**. Het VLIZ nam zowel het personeelsbestand als het takenpakket van het IZWO integraal over. Als partner in diverse projecten en netwerken ondersteunt en bevordert dit knooppunt voor zeewetenschappelijke en kustgebonden studies sindsdien de internationale uitstraling van het Vlaams marien onderzoek en het internationaal marien onderwijs. Het VLIZ biedt een scala aan diensten aan aan Vlaamse mariene onderzoekers. De instelling staat zo onder meer in voor de logistieke ondersteuning van marien wetenschappelijke studies en niet in het minst voor het, in samenwerking met VLOOT dab, inzetten en uitrusten van een Vlaams onderzoeksvaarttuig. Andere kerntaken zijn het beheer van marien wetenschappelijke data en informatie, wetenschapscommunicatie, het vertalen van onderzoeksresultaten naar de overheid en naar het grote publiek toe, het faciliteren van wetenschappelijke publicaties, het beheer van een bibliotheekcollectie, de integratie in internationale netwerken en het organiseren van workshops en symposia.

HEDEN

De (nog korte) geschiedenis van het VLIZ is er één van gestage ontwikkeling. Hand in hand met een toenemend personeelsbestand, groeide in de loop van de jaren ook de infrastructuur. Na een doorstart in de oude kantoren van het IZWO en de huisvesting in de gerenoveerde pakhuizen van de Oostendse vismijn, volgt dat het VLIZ in 2020 haar intrek zal nemen in een gloednieuw gebouw in de Ankerstraat in Oostende, samen met de internationale partners en het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO). Daarnaast wordt ook werk gemaakt van de verdere uitbouw van het Marien Station Oostende, met als einddoel een volwaardig marien onderzoeksstation op de Oostendse oosteroever. Op het niveau van het onderzoeksschip werd de RV Zeeleeuw in 2012 vervangen door het eerste Vlaamse nieuwbouw kustonderzoeksschip, de RV Simon Stevin. Bovendien het bestaande takenpakket beschikt het VLIZ sinds 2017 ook over de mogelijkheid om zelf marien onderzoek te initiëren en uit te voeren, weliswaar zonder daarbij in competitie te treden met de bestaande mariene onderzoeksgroepen. Reken hierbij ten slotte nog een toenemende aandacht voor de aankoop van hoogtechnologische en semi-automatische apparatuur en de toekomst van het VLIZ lijkt gegarandeerd.

